

V O L V O X G L O B A T O R

Michal Kubal
František Šulc
Barbora Šámalová

VÁLKA O IRÁK

Očima tří českých reportérů

R U B I K O N

Michal Kubal, František Šulc, Barbora Šámalová

sestavil Zdeněk Šámal

Válka o Irák – očima tří českých reportérů

Copyright © Michal Kubal, František Šulc, Barbora Šámalová, Zdeněk Šámal 2003

Photography © Michal Kubal, Marek Ondříček, František Šulc, Lidové noviny 2003

ISBN 978-80-7511-045-9

Odborný redaktor Libor Dvořák

Odpovědný redaktor Ladislav Dlabal

Fotografie Michal Kubal (1, 4, 6, 9, 20, 21, 29, 31, 32)

Marek Ondříček (2, 5, 7, 13, 15–17, 22)

František Šulc (3, 8, 10–12, 14, 18, 19, 23–28, 30)

Mapa Antonín Stříž

Obálka Karel Horák s použitím fotografie Michala Kubala

Epub připravil – PureHTML.cz

Vydalo nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

5. svazek edice Rubikon celkově jako 626. publikaci

Vydání první Praha 2004

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR:

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

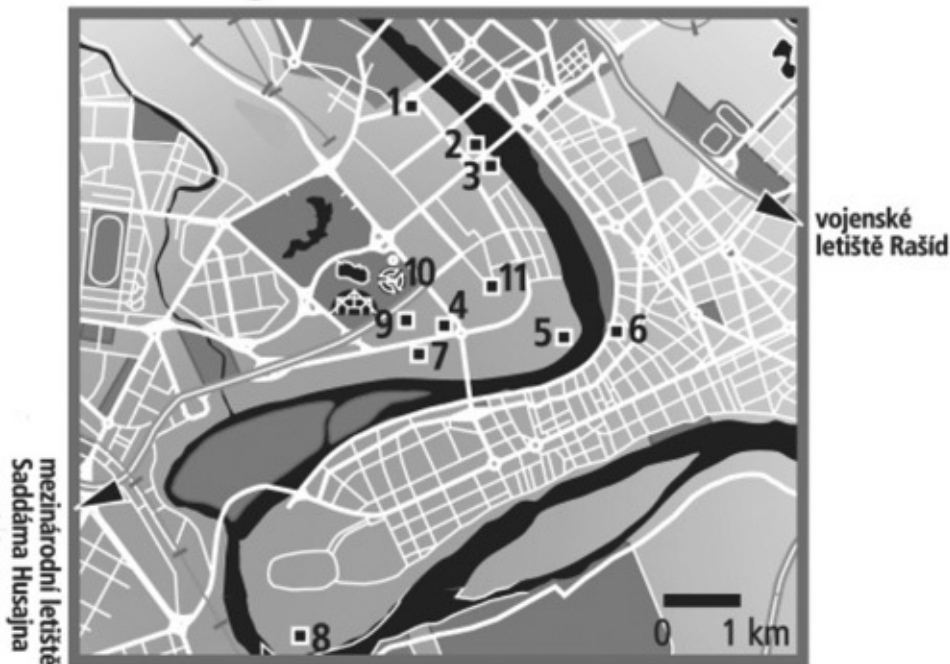
„Věřící zvítězí! Nadešly rozhodující dny a musíte učinit, co vám uložil Bůh – podřezat hrdla nepřátel.“

(SADDÁM HUSAIN V TELEVIZNÍM PROJEVU 24. BŘEZNA
2003)

„Zle myslí bezbožník o spravedlivém, a skřípí na něj zuby svými. Ale Hospodin směje se jemu; neboť vidí, že se přibližuje den jeho.“

(ŽALM 37, VYVEDENÝ NA PŘILBĚ DESÁTNÍKA BYRONA
ESTAYE Z 1. EXPEDIČNÍHO SBORU NÁMOŘNÍ PĚCHOTY USA)

Centrum Bagdádu

1. rozhlasové a TV centrum	7. prezidentský palác Sudžúf
2. ministerstvo informací	8. univerzita
3. ministerstvo zahraničí	9. velitelství Republikánské gardy
4. centrála strany Baas	10. vojenský památník
5. prezidentský Republikánský palác	11. velitelská centrála
6. hotel Palestina	

Úvodní poznámka

Toto je příběh války v Iráku, jak ji viděli a na vlastní kůži zažili tři čeští reportéři. Nejde ani zdaleka o vyčerpávající historii tohoto konfliktu ve všech jeho složitých politických a vojenských souvislostech. Michal Kubal z České televize působil jako jediný český novinář během války přímo v Bagdádu. Z bezprostřední blízkosti sledoval drama koaliční vzdušné ofenzívy, proplétal se neprůhlednými nástrahami saddámovské propagandy a nakonec se dočkal příjezdu amerických tanků a diktátorova pádu. František Šulc z Lidových novin se zase stal jediným českým „embedem“, jak se nazývali novináři akreditovaní přímo u koaličních vojenských jednotek. Jeho válečnými společníky a průvodci byli Seabees, Mořské včely, elitní ženijní sbor amerického námořnictva. Barbora Šámalová z České televize pracovala v Kuvajtu a v Jižním Iráku. Trávila začátek války společně s vojáky československé protichemické jednotky a po vítězném postupu spojenců na jihoirácký přístav Umm Kasr a obklíčení Basry mohla sledovat bezuzdnou anarchii a humanitární katastrofu, která postihla zdejší Iráčany. Každý ze tří reportérů, autorů následující knížky, viděl válku odjinud a každý z nich si z ní odnesl trochu jinou zkušenost. Je údělem novináře, že aktuálně odvedená práce kvapně zestárne a upadá v zapomnění. Tato kniha, či spíše trojjediný reportérský deník, je pokusem o to, aby i to zajímavé, co reportér při práci obvykle nikdy nesdělí, našlo svoje čtenáře. Pro snazší orientaci jsou až na výjimky události řazeny den po dni a doplněny stručným úvodním komentářem, který rámuje nejdůležitější události probíhajícího dne z celkového hlediska.

ZDENĚK ŠÁMAL

19. BŘEZEN, STŘEDA:

Hodiny před bouří

Bylo naprosto zjevné, že válka musí brzy začít. Čas polyká poslední hodiny z ultimáta, které dal americký prezident George W. Bush iráckému samovládcí Saddámu Husajnovi a jeho dvěma synům Udajovi a Kusajovi k vyklizení mocenských pozic a opuštění země. A bylo také jasné, že irácká trojice se Američanům nepodrobí. Ačkoli o tom svět oficiálně nevěděl, koaliční vojska v severním Kuvajtu se v mohutných kolonách přesouvala k irácké hranici a zaujímalá výchozí postavení k útoku. Na západní hranici Iráku se do akce chystaly obávané speciální jednotky amerických ozbrojených sil, a také Britové a Australané. Vzdušný prostor nad jižním a severním Irákem, kde od konce první války v Zálivu v roce 1991 existovaly bezletové zóny, koalice ovládala zcela jednoznačně. Její letectvo tady bez valné pozornosti očekávajícího světa postupně ochromilo iráckou protivzdušnou obranu. Figury byly rozestaveny, čekalo se jen na první tah, 300 000 koaličních vojáků čekalo na signál k útoku – operace „Irácká svoboda“ směřující ke svržení jednoho z nejkrutějších světových diktátorů mohla začít a protiválečné nálady milionů lidí na celém světě a byzantinské diplomatické hry některých států na tom nemohly vůbec nic změnit.

Michal Kubal, Bagdád:

Poslední hodiny čekání – Dlouhá cesta do Bagdádu – Přijít ve správnou chvíli – Lidé se připravují na válečné časy

Ostrý vítr hnal prach prázdnými ulicemi Bagdádu. Silný poryv mě

skoro sfoukl ze střechy ministerstva informací. Právě jsem dělal živý obrazový vstup do Událostí, komentářů. V Iráku bylo půl druhé v noci. Už jsem sotva vnímal, co povídám, za posledních deset dnů jsme toho moc nenaspali.

Bagdád prožíval zřejmě poslední noc míru. Den předtím vyhlásil prezident Bush ultimátum, aby irácké vedení opustilo zemi. Saddám Husajn místo toho rozdělil Irák na čtyři vojenské zóny: do čela té centrální v okolí Bagdádu jmenoval svého syna Udaje, velitele elitních Republikánských gard. Bylo jasné, že válce už nic nezabrání.

Před pár hodinami jsme viděli na tržišti podivnou výpravu. „To jsou lidi z OSN, nakupují suvenýry,“ ukazoval jejich směrem Abú. Abú byl náš syrský průvodce, který s námi letěl z Prahy. Jeho přezdívku Abú Radvan jsme si s Petrem zkrátili na obyčejné Abú, tedy otec. Zbrojní inspektoři OSN byli ukazatelem vážnosti krize. Dokud zůstávali v Bagdádu, bylo jasné, že bomby padat nezačnou. Teď na ně čekalo na runwayi mezinárodního letiště Saddáma Husajna kousek za Bagdádem letadlo. Večer přišla zpráva, že zaplatili účet ve svých hotelích.

„Tak to asi už opravdu začne,“ prohodil ke mně Petr Klíma, když jsme se večer vraceli zpátky do hotelu.

Nechtěl jsem nic zakřiknout, ale vypadalo to, že nám zatím všechno skoro dokonale vyšlo. Jestli opravdu začnou na Bagdád padat bomby a Iráčané nás předtím nevyhostí, ten půlrok nervů a příprav nepříjde nazmar. Na tom, abychom teď jeli po hlavní bagdádské třídě uprostřed města, které se připravuje na válku, jsme pracovali od zří. Tehdy jsme poprvé došli na iráckou ambasádu a podali žádosti o víza. Čekali jsme skoro čtyři měsíce. Bylo to na Nový rok, když volali z velvyslanectví, že si můžeme přijít vyzvednout pasy. Ministerstvo vnitra i informací, které schvalovaly příjezd každého novináře do země, poslaly po dlouhém váhání svůj souhlas.

Od prvopočátku jsme chtěli být v Iráku přesně ve chvíli, kdy válka začne. Víza jsme dostali na tři měsíce, do té doby jsme museli překročit irácké hranice. Problém spočíval v tom, že pak jsme do deseti dnů museli kontaktovat ministerstvo vnitra, aby rozhodlo, jestli

můžeme v Iráku zůstat déle, nebo zda musíme potupně odjet pryč. O možnosti prodloužení jsme měli rozporuplné informace. Poslední z českých novinářů, který v Iráku byl – Teodor Marjanovič z Respektu – se o prodloužení snažil marně. Zato Rebecca Lipkin, produkční z americké televizní stanice ABC, tvrdila, že to není vůbec žádný problém.

Nechtěli jsme zbytečně riskovat, že by nás Iráčané vypověděli dřív než začnou padat bomby. Čekali jsme tedy s odjezdem do poslední chvíle – aby konflikt byl skutečně na spadnutí, ale zároveň aby situace nebyla ještě tak vážná, aby kvůli tomu okolní země uzavřely hranice s Irákem. Do Bagdádu se totiž dalo dojet v podstatě jenom autem – devět set kilometrů pouští z jordánského Ammánu nebo skoro stejnou vzdálenost ze syrského Damašku.

Povedlo se. Byli jsme zde ve chvíli, kdy konflikt měl vypuknout každou chvíli. Jenom víza jsme stále ještě neměli prodloužená. Abú však stále zůstal ledově klidný: „To je formalita, pánové. Já vám to zařídím – prodloužení třeba na tři měsíce.“

Pobyt v Iráku nebyl levný. Za každého novináře nebo člena štábu sto dolarů denně, stovku za kameru, další za notebook, a kdo si přiveze satelitní telefon, musí zaplatit 150 dolarů denně. Pro běžně vybavený dvoučlenný štáb menší televize, jako je naše Česká, to znamenalo neúnosné denní výdaje 550 dolarů.

My jsme ale měli štěstí. Generální ředitel odboru informací nám poplatky prominul. Museli jsme si za to vyslechnout přednášku o vzájemných vztazích Čechů a Iráčanů. Ty ochladly poté, co se do Prahy se Svobodnou Evropou přesunulo i vysílání Rádia Svobodný Irák. Žádný z iráckých představitelů nám to nikdy neopomenul zdůraznit. Ani generální ředitel nebyl výjimkou: „Proč bych vám měl něco prominout?! Kvůli postoji vaší vlády?! Přidali jste se na druhou stranu! K zemi, která si myslí, že bude rozhodovat o osudu světa. Jenže svět je na naší straně, my neprohrájeme... Všichni se už dávno chtěli vzepřít, ale teprve Irák jim ukázal cestu.“ Naši žádost o prominutí poplatků nicméně podepsal.

Za stovky dolarů denně dostal novinář v Bagdádu po dvou dnech čekání u různých úředníků ministerstva informací akreditaci, kterou si musel v nedalekém papírnictví nechat sám zatavit do obalu. A především mu přidělili „průvodce“. Ten se vyznačoval tím, že skoro nic nezařídil, ale na všechno bedlivě dohlížel.

Náš průvodce Mr. Husajn se projevil asi po čtvrt hodině vzájemného soužití ve chvíli, kdy jsme do reportáže o kultu Saddáma Husajna potřebovali natočit malý krámeček s podobiznami iráckého prezidenta: „Tady točit nesmíte. O dvě ulice dál je irácký rozhlas. Tady je natáčení zakázané.“ Marně jsme se ho snažili přesvědčit, že chceme točit pouze portréty „Nejvyššího“. Úřad rozhodl...

Ve srovnání s ostatními jsme na tom ovšem nebyli tak špatně. Legendou se stal průvodce americké televize CBS, který jejímu štábu určil ve městě tři místa, kde mohli natáčet. Dvě z toho byly křižovatky a tím zbývajícím ulice před ministerstvem informací.

Vraceli jsme se centrem k hotelu Palestina, kam jsme se před pár dny nastěhovali. Bagdád stále ještě nepřipomínal město, které se připravuje na válku. V ulicích sice vyrostly palposty z pytlů s pískem, nikde jsme ale neviděli žádné vojáky ani tanky nebo obrněné transportéry. Atmosféra nicméně přece jenom houstla.

Když jsme před deseti dny přijeli, jen málokdo věřil, že by válka mohla opravdu začít. „Američani jsou proti celému světu, Francie, Rusko, Německo a Čína, to je síla, kterou nemůžou ignorovat,“ líčil své vidění globální politické situace taxikář, který nás vezl z ministerstva informací do hotelu. Lidé ve městě se ale připravovali na nejhorší: vrtali na zahradách studny, kdyby nálety vyřadily vodovodní systém jako před dvanácti lety při první válce v Zálivu. Nakupovali agregáty, kdyby spojenci zaútočili na elektrárny, doma měli od vlády potravinové dávky na půl roku dopředu. To vše ale byly jenom preventivní kroky. Všichni upřímně doufali, že diplomatický tlak donutí Američany a Brity znovu ustoupit.

Dneska město vypadalo jinak. V centru se objevily cisterny s pitnou vodou, hasičské vozy, auta se čtyřicetimetřovými žebříky i bagry na

odstraňování sutin. Bylo jasné, že tentokrát to Američané myslí vážně. Díval jsem se z okna našeho pokoje přes řeku. Tam někde v obrovském areálu prezidentských paláců možná v té chvíli seděl muž, který to všechno ještě mohl odvrátit. Saddám Husajn. Vypadalo to ale tak, že se stejně jako jeho protivník v Bílém domě ve Washingtonu pevně rozhodl. Saddámovi synové Udaj a Kusaj oznámili, že se nepodřídí ultimátu, že oni i otec zůstanou v Iráku. Válka byla jen otázkou času. Nepříliš dlouhého času – ultimátum mělo vypršet čtyři hodiny po půlnoci dnešního dne.

František Šulc, Severní Kuvajt, Camp Moreell: Život mezi Seabees – Dokonalá válečná nálada – Vy jste z Čech? – Co se smí a nesmí psát – Pivo bude v Bagdádu!

Byl jsem se Seabees v Campu Moreell už téměř deset dní. Za-tím jsme žili ve stanovém táboře na letecké základně Alí Salím na severu Kuvajtu. Válka se blížila. Všichni jsme věděli, že je to nevyhnutelné. Většina námořníků byla bojovně naladěna. Jiní, jako chief Joseph Shingleton byli opatrnější.

„Říkám jim: válka není nic pěkného. Popravdě, kdybych musel, zabíjel bych, ale budu radši, pokud nebudu muset,“ tvrdil Jo Shingleton.

Bylo to v době, kdy už prezident George W. Bush vyhlásil osmačtyřicetihodinové ultimátum a Saddám Husajn – jak jinak – odmítl.

„Měl vzít peníze, když jsme mu je nabízeli, a zmizet,“ říkal jeden námořník, který stál v zóně vymezené pro kuřáky.

Oponoval jsem mu. Myslím si, že by to bylo horší, než jej svrhnout silou. Byl by to ten nejhorší příklad pro ostatní jemu podobné. Pár

námořníků přikyvovalo, ale nezdálo se, že by byli všichni přesvědčeni o tom, co jsem říkal. Všichni však měli jasno v jednom: prezident Bush se rozhodl naprosto správně, USA osvobodí Iráčany a ochrání svět před člověkem, který jej chce ovládnout.

Setkával jsem se s tímto jasným názorem velice často. Nejprve jsem příslušníky Seabees podezřívával z toho, že jde o naučenou frázi, kterou vytasí pokaždé, když potkají novináře v jídelně, mezi stany či v kuřácké zóně. Určitě tomu ale tak nebylo. Bavili jsme se o tom i s kanadským kolegou z televize CBC Lucem Chartrandem, také přiděleným k Seabees. „Myslíš, že to hrajou, že to mají naučený? Nebo si to skutečně myslí?“ zeptal se mě jednou Luc.

Měl jsem radost, že si toho také všiml. Přemýšlel jsem o tom totiž několik dní. „Podle mě jsou o tom přesvědčení. Kdyby to chtěli na nás hrát, muselo by to být pěkně propracované spiknutí,“ řekl jsem Lucovi a ten souhlasil. Bylo to ale stejně zvláštní. Mezi americkými vojáky jsem našel velice málo těch, kteří by měli větší pochybnosti o správnosti rozhodnutí svého prezidenta jednou provždy se vypořádat se Saddámem Husajnem. Samozřejmě téměř všichni by preferovali mírovou cestu. Ale podle nich už irácký režim promrhal všechny šance.

Překvapovalo mě, jak všichni bez výjimky stojí za prezidentem Bushem a ministrem obrany Donaldem Rumsfeldem. Snažil jsem se tomu přijít na kloub a ptal jsem se proč. Jednoduchá odpověď asi neexistuje. Američtí vojáci každopádně měli pocit, že jim Bush s Rumsfeldem vracejí ztracenou čest.

Panuje obecný pocit, že o čest přišli během vlády prezidenta Clintona v období takzvané mírové dividendy v devadesátých letech. Není příliš mnoho amerických námořníků, námořních pěšáků a vojáků, kteří by veřejně podporovali Billa Clintona. Všeobecný pocit je, že se tento demokratický prezident o ozbrojené síly příliš nestaral, pouze se je snažil využívat k prosazení svých cílů, jenže vždy zvolil ten nejhorší možný způsob. Takže nakonec z toho vyšli vždy jako hlupáci vojáci.

Nyní je to naprosto jiné. V rámci tažení boje proti terorismu, válce

v Afghánistánu a teď v Iráku se z vojáků stávají hrdinové. Dělají svoji práci, kterou umí a mají rádi, takže se opět cítí jako profesionálové. A co víc, republikánská vláda jim vytváří nesrovnatelně lepší podmínky oproti těm, které měli v devadesátých letech. Cítí také, že veřejnost je vnímá daleko lépe než tehdy, kdy si občas připadali jako příživníci.

Jistota, že to, co dělá prezident, je naprosto správné, se odráží například v názoru na válku v Iráku, mírová hnutí, lidské štíty a podobně.

V Campu Moreell, pojmenovaném po zakladateli Seabees admirálu Benu Moreellovi, jsme žili v relativním komfortu. Tábor leží na letecké základně, takže jsme měli tekoucí vodu, jídelnu, kde vařili kuchaři z Pákistánu, Bangladěše a dalších zemí. Stál tu rekreační stan, kde se večer promítaly filmy, byly tam přípojky na internet a člověk si mohl půjčit třeba počítačové hry a strávit s nimi dny a noci, pokud zrovna neměl co na práci.

V jídelně stálo osm televizorů, na kterých neustále běžela konzervativní stanice Fox News, velice blízká Bushově republikánské vládě. Prakticky všichni, se kterými jsem se setkal se odmítali dívat na CNN (samozřejmě jen málo z nich zná CNN International), protože jde o levicovou televizi, která prý neinformuje objektivně. Podobně jako například list The New York Times.

Ještě před začátkem války, když jsme koukali během snídaně, oběda či večera na zprávy, dostávaly velký prostor demonstrace jak proti válce, tak na podporu prezidenta. Bylo vidět, že nikdo k demonstrujícím příliš velké sympatie nepocítuje. Jeden z námořníků to vyjádřil docela jasně: „Nemám nic proti tomu, když nahlas říkají, že se jim něco nelíbí. Ať demonstrují, od toho jsme svobodná země. Ale doufám, že ve chvíli, kdy to začne, tak sklapnou. Měli by vzdát alespoň trochu hold lidem, kteří tady nasazují krky. Já jsem o tomhle nerozhodl, jenom dělám svou práci. Nemělo by to být stejně na houby jako během Vietnamu.“

Den před tím prezident George W. Bush vyhlásil ultimátum. Byly čtyři hodiny ráno, když jsem se nechal vzbudit stráží a šel do

rekreačního stanu, abych se podíval na projev v přímém přenosu. Posedávalo tam jenom pár lidí. Prezident neřekl nic, co by kohokoli překvapilo. Všichni věděli ze zpráv, že dá Saddá-movi Husajnovi ultimátum, ale nikdo nevěděl, jakou bude mít podobu a jak dlouho bude trvat.

To, že vše spěje ke konfrontaci, se očekávalo už 17. března 2003. Ještě před ultimátem se během odpoledne dalo všechno do pohybu k severní kuvajtské hranici. Velitelé pronášeli projevy k jednotkám o tom, že nastává chvíle, na kterou se všichni tak dlouho připravovali. Nevím to stoprocentně, ale působilo to na mě dojmem, že místní velitelé přesně netušili, kdy má operace začít a co prezident hodlá v projevu říct. Rada z nich předpokládala, že po projevu začnou útoky, a tak na to chtěli být připraveni.

Volali mi z redakce Lidovek, abych o tom, co se děje, napsal článek. Zkoušel jsem to, ptal jsem se velitelů a dostal jsem jednoduchou odpověď: „Ne. Piš o čem chceš, ale nesmíš nic říkat o pohybech vojsk a o plánech, o kterých ses tady dozvěděl.“

Bylo to jedno z pravidel, které jsem předtím musel podepsat v takzvaných „Ground rules“. Nedodržení jakéhokoli z pravidel se trestalo ztrátou akreditace a odchodem od jednotky. Nakonec jsem o tom nenapsal nic. Domluvili jsme se, že by to nemělo smysl – všechno je v pohybu a já bych psal o tom, jaké je počasí, a že se nic moc neděje. Bylo proto lepší neříkat nic než lhát.

Osmnáctého, po prezidentově projevu, už bylo všude cítit napětí. Paradoxně to bylo pro řadu lidí příjemnější než neustálé čekání. Televize pořád opakovaly Bushův projev a mudrování analytiků o tom, zda válka konečně začne, zda to prezident Bush myslí opravdu vážně, zda Saddám Husajn zmizí, nebo ne. Nedalo se na to dívat.

Odpoledne dorazil do Campu Moreell velitel Seabees v Kuvajtu kontraadmirál Charles Kubic. Je mu okolo padesáti let, je vysoký a umí pořádně stisknout ruku. Když jsem se s ním poprvé setkal v Campu Commando o týden dřív, překvapil mě tím, že se mě česky zeptal: „Jak se máte?“

Pořádně mě překvapil. Něco takového jsem nečekal. A tak jsem ze sebe dostal pouze: „Vy mluvíte česky?“

„Nemluvím,“ řekl mi už anglicky. „Jenom tuhle větu. Moji předci pocházejí z východního Slovenska.“ Jeho děda se původně jmenoval Kubík, ale po příjezdu do země zaslíbené imigrační důstojník jméno zkomolil na Kubic, a to už rodině zůstalo.

Chvíli jsme se bavili o Slovensku a Česku, tedy o místech, kde nikdy nebyl a která zná pouze z doslechu. „Možná, až tohle všechno skončí, se tam k vám zajedu jednou podívat a třeba se mi teď ozvou nějakí příbuzní,“ smál se.

„Dejte mi vědět,“ řekl jsem mu.

Osmnáctého přijel do Campu Moreell, aby pronesl bojový projev. Nejprve řekl námořníkům, aby si dali rozchod a shromáždili se kolem něj, potom vtipkoval o abstinování, které musejí všichni podstupovat v Kuvajtu a pronesl památnou větu: „Pivo je v Bagdádu“. Řada námořníků si to potom napsala na helmy a doufala, že se skutečně do Bagdádu dostane, aby si mohla nějaké to vysněné pivo dát.

Kubic samozřejmě hodně hovořil o Seabees, o jejich slavné historii, o tom, že tato akce je srovnatelná s Iwojímou, Normandií či Inčonem, tedy místy, která jsou nesmazatelně zapsána do historie této ženijní jednotky námořnictva, operující pouze na souši.

„Nejsme tu proto, abychom dobyli Irák. Chceme osvobodit Iráčany. Je nutné světu ukázat, že nedovolíme diktátorům podporovat teroristy a snažit se ovládnout svět. Není vůbec problém, pokud se vám svírá žaludek, jestli máte obavy z toho, co přijde. Můžete si připustit, že máte strach, ale zároveň si uvědomte, že tu máte úkol, který musíte splnit,“ říkal Kubic onoho krásného březnového odpoledne.

Námořníci jej několikrát přerušili bojovým pokřikem „hurá“, vyslovovaným tak, jak to umí pouze Seabees: „ura“. Toto slovo u Seabees ostatně občas nahrazuje i tradiční přitakání používané v námořnictvu: „Aye, Aye, Sir (Madam)“, tedy „rozumím a vykonám, pane (madam)“.

Kubic splnil přesně to, co se očekává od každého velitele v jeho

pozici: podařilo se mu námořníky povzbudit, přinejmenším na nějakou dobu, zdvihnout morálku a znovu potvrdit to, o čem jsou přesvědčeni. Tedy, že jsou zde právem a jdou vykonat dobrou věc ve jménu míru i vlastní bezpečnosti.

Po tomto projevu a po projevu prezidenta nikdo nepochyboval o tom, že je o všem rozhodnuto. „Husajn skončil,“ říkali námořníci v kuřáckém kroužku.

A měli pravdu.

Barbora Šámalová, Kuvajt City, Tábor Mišrif: Čeští chemici sní o ovaru – má Saddám chemické zbraně? – hlídka ve městě – dnes nechodíte spát

Čas odkrajuje poslední hodiny, které zbývají z Bushova ultimáta. Noviny spekulují o tom, jestli válka začne už dnes v noci a co to bude pro Kuvajt znamenat. V zásadě si ale nikdo nemyslí, že by tu hrozilo nějaké větší nebezpečí. Úřady sice vyzývají občany, ať se připraví na nejhorší, nakoupí zásoby vody a jídla, seženou plynové masky a vybudují kryty ve sklepě. Ve skutečnosti všichni do jednoho věří v neomylnost amerických protiraketových systémů Patriot, které střeží Kuvajt před nepřítelem ze severu.

Jedeme se podívat, jak poslední chvíle míru tráví naši vojáci. Nedávno se přestěhovali na novou základnu ve městě – na výstavišti v kuvajtské čtvrti Mišrif. Pokud by museli zasahovat v akci, budou odtud mít ke strategickým objektům podstatně kratší cestu než z předchozího působiště v americkém Campu Dauhá.

U hlavní brány nás vítá lelkující hlídka kuvajtské policie. Znuděný policista si prohlíží naše akreditace.

„Čík?“ zívne otráveně.

„Ano,“ přikyvujeme. „Česká televize. Naši vojáci na nás čekají.“

Policista ledabyle mávne rukou a ukazuje, ať jedeme dál. Vzhledem k tomu, že ručí za to, aby se k vojákům nedostaly žádné podezřelé osoby, nepředvádí právě profesionální výkon. Kdybychom byli teroristé převlečení za novináře s autem plným výbušnin, pravděpodobně by si toho všiml až ve chvíli, kdy by základna letěla do povětří. Po týdnu stráveném v této zemi mě to ale nepřekvapuje. Zdá se, že důslednost nepatří ke ctnostem příslušníků kuvajtských bezpečnostních složek.

Jako obvykle necháme auto na parkovišti a jdeme se ohlásit ke vstupní bráně. Přípravy na „velký třesk“ jsou tady čím dál zjevnější. Během uplynulého týdne přibýlo kolem haly opevnění a ostatné dráty. Betonové bloky, rafinovaně rozmístěné na příjezdové silnici, vytvořily překážkovou dráhu. Pokud by se někdo chtěl do základny prodrat v plné rychlosti, měl by dost práce prokličkovat. V každém rohu vyrostla strážní věž, na střeše se ukrývají ostřelovači.

Jinak tu není po žádném zvláštním vzrušení ani stopy. Část vojáků plní rutinní povinnosti, další odpočívají – někteří posedávají před halou, pokušují a vyhrívají se na sluníčku, ostatní polehávají uvnitř. Na uších walkmana, v ruce knížku. Jediná zábava, kterou nehostinná hala s nedostatkem soukromí umožňuje.

Blíží se čas oběda. Vojáci berou tácy a papírové talíře a jdou si pro příděl. Stejně jako včera, především a pravděpodobně i zítra je zase kuře. Tentokrát v nasládlé omáčce. Jako příloha rýže a hrášek. Vypadá to skvěle, chutná mizerně. Respektive, nemá to vůbec žádnou chuť. Umělá strava s přesně vypočítanou kalorickou hodnotou z americké kuchyně.

„Jó, takhle ovárek by to chtělo,“ povzdychne si toužebně jeden z vojáků. Jeho kamarádi u stolu souhlasně mručí. Jenže na vepřové si budou muset ještě nějakou dobu počkat. Alespoň dokud se nevrátí domů.

Mnozí vojáci jsou v Kuvajtu už sedmý měsíc. Nekonečné čekání na válku je unavuje.

„Je to těžký. Nejdřív jsme se naladili na to, že půjdeme domů, ale co se dá dělat. Aspoň budou nějaký korunky,“ říká jeden z nich.

Ptám se vojáků na jejich tipy, kdy válka začne.

„To nám snad řeknete vy,“ odvětlí jeden z nich. Stejně jako civilisté ani vojáci nemají žádné konkrétní informace. Vědí to, co všichni ostatní, anebo ještě méně: co si přečtou na internetu, z novinových výstřížků nebo co zaslechnou v televizi.

„Už jsme to čekali v lednu, pak v únoru. Tolikrát to bylo na spadnutí a nakonec z toho nic nebylo,“ mávne rukou řidič sanitky Václav Sláma.

„Pořád čekáme a čekáme. Stále to nepřichází, my si přejeme, aby to nepřišlo..., a až to přijde, tak se prostě budeme muset sbalit a vyrazit do války,“ usmívá se kaplan praporu Pavel Ruml.

Ve skutečnosti všichni doufají, že do války nebudou muset. V úvahu by to připadalo jen v případě, že by Irák použil zbraně hromadného ničení – ať už chemické nebo biologické. A to by znamenalo desetitisíce, možná statisíce mrtvých a raněných. Následky, jaké český ani slovenský voják zatím neviděl. Naštěstí.

Už mnohokrát si vojáci vyzkoušeli, jak by to mohlo vypadat v praxi. Nemělo by je tedy nic překvapit. Poslední velké cvičení v součinnosti s americkou armádou a kuvajtskou civilní obranou se konalo naposledy před pár dny. Katastrofický scénář tehdy vyslal vojáky do horké zóny v centru Kuvajt City. Na hotel plný lidí měla dopadnout raketa Scud s padesáti kilogramy yperitu. Prudce jedovatá látka otrávila víc než patnáct set civilistů. Čistě teoreticky reálná situace, která by se během nadcházejících dnů mohla přihodit. Pokud má ovšem Saddám Husajn chemické zbraně.

Ale má je opravdu? Nebo je to jen výmysl Američanů, kteří potřebovali záminku k válce? I to je otázka, která vojákům často vrtá v hlavě.

„Víme, že Saddám Husajn měl zbraně hromadného ničení. Také víme, že nebyl schopen dokázat, že je zničil. Takže musíme počítat s tím, že je má a chce je použít,“ konstatuje velitel jednotky generál

Dušan Lupuljev.

Blíží se pátá hodina odpoledne, slunce se pomalu sklání k obzoru. Z brány vyjíždí obrněný transportér se slovenskou vlajkou. Jede plnit rutinní misi, jeho posádka bude tři hodiny projíždět městem a monitorovat strategicky významná místa v jižní části metropole – okolí hotelů, ambasad i ministerstev. Odebere vzorky ovzduší a změří úroveň chemického a biologického znečištění. Jeden z nej důležitějších úkolů, kteří tady Češi a Slováci plní. Jsou tu především proto, aby Kuvajťané neměli pocit, že jim hrozí nebezpečí.

Za branou už čeká několik aut s novináři. Připojují se za vůz kuvajtské policie, která provází transportér do města. Nechybí ani džíp britské televize BBC.

Nikoho to nepřekvapuje. Zájem zahraničních novinářů o česko-slovenskou jednotku je obrovský. V Kuvajtu jich pracují dva tisíce, a to neustálé očekávání věd příštích, je ničí stejně jako vojáky. V šedé nudě stokrát obehnaných příběhů patří chemici mezi největší vzrušení, které Kuvajt a jeho vojenské základny nabízejí. Na Čechy a Slováky BBC nedělá dojem, stejně jako ho na ně nedělá ani proslulá americká CNN.

„Kolikrát se člověku stane, aby ho prosila reportérka jednoho z nejsledovanějších amerických kanálů Fox, aby o něm mohla natočit reportáž?“ usmívá se spokojeně mluvčí praporu major Luděk Lávička.

Pravda je, že jen málokomu z České republiky věnovala CNN ve vysílání sedm minut jako chemikům z Kuvajtu. Psala mi dokonce kamarádka z Jižní Afriky, že až tam viděla naši jednotku.

Úsilí novinářů vybojovat si svůj příběh je někdy až komické. Sledujeme španělskou reportérku, jak s typickou jižanskou mentalitou živě gestikuluje. Zuří. V tiskovém centru v hotelu někdo strhl letáček, který zval novináře na prezentaci česko-slovenské-ho praporu.

„Ani jsme se to nedozvěděli. Jak může někdo udělat takovou podlost? Je to přeci sprosté, souhlasíte?“ rozčiluje se spravedlivě Španělka.

Major Lávička přikyvuje a snaží se ji uklidnit. Určitě pro ni najde jinou příležitost. Ostatně jako pro každého.

„Jednou stála za branou zhroucená Čiňanka a usilovně mě prosila, abychom jí dovolili natáčet. Prošvihla prezentaci pro novináře a šéf jí pohrozil vyhazovem, pokud nepřinese materiál,“ vypráví major Lávička. „Vypadala jako hromádka neštěstí. Tak moc prosila, až jsme ji pustili dovnitř,“ vzpomíná. „Asi ji nevyhodili. Když jsem ji potkal za pár dnů, zářila spokojeností.“

Teď ale novináře zajímá především jedno. Kdy konečně vypukne válka?

„Zatím jsme nedostali od Američanů žádné informace,“ krčí rameny generál Lupuljev. „Víte, nezáleží všechno jen na politice. Dnes nejenom vyprší ultimátum, ale i měsíc je ve správné fázi a vítr vane správným směrem,“ potutelně se usmívá.

„Dnes v noci radši nechod'te spát.“

20. BŘEZEN, ČTVRTEK: DEN PRVNÍ VÁLKA ZAČÍNÁ!

V 5:34 minut místního času zní Bagdádem první výbuchy. Koalice vedená USA a Velkou Británií zahájila vzdušné útoky proti Iráku. Na vybrané cíle v Bagdádu zamířilo čtyřicet střel Tomahawk ze čtyř lodí a dvou ponorek. Do útoku se zapojily i dva neviditelné letouny F-117 z 8. stíhací squadrony. Po úvodním poprasku vyšlo najevo, že nešlo o žádný masový útok, jaký Američané slibovali. Ukázalo se, že koalice se dvě hodiny po vypršení Bushova ultimáta rozhodla zaútočit na „příležitostný cíl“. Jinými slovy, CIA získala informace o důležitém velitelském shromáždění za účasti vrcholných iráckých prominentů a George Bush dal rozkaz k zahájení akce. Pokud měl neplánovaný útok zabít Saddáma Husajna, byla předehra neúspěšná: tři hodiny po útoku už diktátor v televizi vyzýval národ k odporu. Válka nicméně začala. Po osmé hodině večer místního času koalice zahájila pozemní operace v jižním Iráku. 1. expediční sbor námořní pěchoty USA a britské obrněné jednotky a Královská námořní pěchota zamířily k Basře a jedinému iráckému přístavu Umm Kasr. Americká 3. pěší divize v čele s legendární 7. kavalerií se vydala na sever. Tam byl cíl jasný – Bagdád. V boji zemřel první americký voják a na Kuvajt

Iráčané vypálili nejméně tři střely. V jednom případě byly obranné systémy Patriot úspěšné a raketu sestřelily. Další dopadly neškodně do pouště. Ozbrojené akce zaměřené proti letištím a armádním objektům začaly i v západním Iráku.

**Michal Kubal, Bagdád: Budík zvoní do války –
Slyšíme výbuchy! – Koho vlastně dostali? –
Tatíci na barikádách – Slibovaný příval ohně a**

oceli se zatím nekoná

Budík na mobilu zazvonil přesně ve čtyři ráno. Spánku jsme ze poslední dva týdny moc nedali, i teď jsme naspali sotva pět hodin, ale tentokrát byl důvod rychle procitnout. Bylo 20. března, čtyři hodiny bagdádského času! Nejcitovanější termín posledních dvou dnů – ultimátum George Bushe vypršelo.

Vstal jsem a šel se podívat z okna. Ze svého pokoje ve čtvrtém patře hotelu Palestina jsme měli výhled na areál prezidentských paláců. Obrovské plochy symbolu nedotknutelnosti Saddáma Husajna se rozkládaly pár stovek metrů od nás, na druhém břehu řeky Tigris. Nic se nedělo, Bagdád ještě spal. Znovu jsme usnuli, ale už jenom lehkým spánkem a jenom na necelou hodinu a půl.

Američtí velitelé slibovali bombardování, jaké historie nepamatuje. Na Irák mělo jenom v prvních 48 hodinách dopadnout 3 000 chytrých bomb a střel s plochou dráhou letu. Nálety měly trvat nepřetržitě několik dní a jejich intenzita měla z irácké armády učinit pouhý spolek vystresovaných neurotiků, odříznutých od velitelů i nejvyšších představitelů, kteří se zmůžou maximálně na poklidné předání zbraní do rukou postupujících amerických jednotek. Říkalo se tomu strategie „šoku a strachu“. Byl jsem si jistý, že možnost zaspát tohle peklo je stejně pravděpodobná jako Petrova teorie, že Američané stejně nashromáždili čtvrt milionu vojáků v Perském zálivu jenom proto, aby je nakonec svlékli donaha a vytvořili z nich nápis „PEACE“.

Obezřetnost s nastaveným budíkem se vyplatila. Staré vojenské pravidlo říká, že žádný válečný plán nepřežije první výstřel. I teď bylo všechno úplně jinak, než se před válkou tvrdilo.

Blížila se půl šestá, když se zdálky ozval tichý a táhlý tón: „Už začali. To jsou sirény!“ zakřičel jsem na Petra, který ležel na vedlejší posteli. Okamžitě vylétl a začali jsme kmitat.

Nejdřív zapnout satelitní telefon – až do té doby jsme ctili irácká nařízení a volali pouze z ministerstva informací. Dva polští novináři před několika dny vytáhli anténu od satelitu na balkon, jenom aby

vyzkoušeli signál. Za pět minut jim do pokoje vtrhlo pět chlapů, obrátili ho vzhůru nohama a telefon jim zabavili.

Teď nastal čas, kdy jsme museli riskovat. Anténu jsme zabalili do igelitové tašky, aby to aspoň na první pohled vypadalo jako nějaké odložené potraviny a natáhli kabel z balkonu do pokoje. Zapojil jsem notebook, připravil si baterku, aby byla po ruce, kdyby bomby přerušily dodávky elektřiny. Petr mezitím napustil vanu pro případ, že by přestala téct voda. Byli jsme připraveni čelit „šoku a strachu“.

To už jsem volal do Prahy, že v Bagdádu kvílejí sirény. Televize vyrukovala s mimořádným vysíláním. V tu chvíli začala pálit irácká protivzdušná obrana, vystřelované granáty se rozprskávaly na obloze, prosvětlené vycházejícím sluncem. Za pár minut pak dopadly první bomby. Nejdřív zdálky. Další tři exploze zasáhly cíle v centru.

Bombardování trvalo asi dvacet minut. Pak se rozhostilo ticho. Za dalších pět minut začaly opět houkat sirény, tentokrát dlouze – oznamovaly konec poplachu.

„To bylo všechno?“ ptal se mě Petr. Pokrčil jsem rameny a stejnou reakci jsme pak v průběhu dne viděli hned několikrát od mnoha dalších kolegů. „Šok a strach“ se nekonal. Operace, která dostala jméno „Irácká svoboda“, začala úplně jinak, než všichni předpovídali a ohlašovali.

Brzy se Bagdádem začaly šířit zvěsti vysvětlující neočekávaný začátek války. Američané ve Washingtonu oznámili, že se v prvních hodinách pokusili „odseknout drakovi hlavu“. CIA prý dostala informaci od svého člověka v nejbližším okolí Saddáma Husajna, že irácký prezident má poradu s nejvyššími představiteli. Útok měl začít úplně jinak a později, ale tato příležitost byla lákavá. Bomby, které dopadaly na město v prvních hodinách útoku, měly zabít právě nejvyšší představitele iráckého režimu.

Ještě několik dní potom se diskutovalo, jestli ten první nálet byl úspěšný. V různých médiích se objevovaly informace, že Iráčané po bombardování poslali na místo sanitky a způsob poskytnutí zdravotnické péče prý nasvědčoval tomu, že problémy má někdo

opravdu hodně vysoko postavený. Padala různá jména: vicepremiér Tárik Azíz, druhý nejmocnější muž Iráku viceprezident Táhá Jásín Ramadán, Saddámovi synové Udaj a Kusaj a samozřejmě sám irácký prezident. Za pár dní jsme Azíze i Ramadána viděli na vlastní oči na tiskových konferencích a Saddám se pár desítek minut po skončení náletů objevil v televizi s projevem. Oblečený poprvé od první války v Zálivu ve vojenské uniformě četl projev viditelně narychlo připravený – z poznámkového bloku, v textu bylo vidět škrtání. Hlavně ovšem zmínil přesný začátek amerického útoku: „Dnes, v době ranních modliteb...“ Američané ještě nějaký čas zkoumali hlas a podrobnosti projevu a nakonec přiznali, že irácký vůdce jejich první nálet s největší pravděpodobností přežil.

Život v Bagdádu se zatím překlápěl do válečného rytmu. Většina obchodů na ulicích byla zavřená, po silnicích jenom sem tam projelo auto. Osířelé palposty z pytlů s pískem najednou byly jedinými místy, která v Bagdádu skutečně žila. Všude stály skupinky domobrany, pupkatých tatíků a mladých kluků s kalašni-kovy. Představovali jedinou ozbrojenou sílu v ulicích: „Ti proti Američanům bojovat nemají, ti se tu mají v ulicích jenom ukazovat, aby nikoho ani nenapadla nějaká myšlenka na povstání proti Saddámovi,“ brumlal si Abú.

Iráctí bojovníci nejvíc ze všeho připomínali mravenčí armádu ze seriálu o včelce Máje, která se učí pochodovat „seno, sláma“. Navlečení do nepadnoucích, nepohodlných uniforem s přilbami, které vypadaly jako zvláštní kombinace helmy na americký fotbal a táborového kotlíku, některé navíc se sítkou nahrazující maskování: „To přece není možný, že něco takového pošle proti těm profesionálním hovadům ze speciálních jednotek,“ nadával Petr imaginárnímu Saddámovi. „Tohle nebude válka, to bude obyčejnej masakr.“

Zrod jednoho takového bojovníka jsme viděli na vlastní oči. Muhammad sídlil za dveřmi s nápisem „Czechia, Hungary, Uzbekistan“. Právě tam mířily naše první kroky, poté co sirény podruhé odhlásily letecký poplach. Nebyl to příjemný pocit vstoupit

pár minut po leteckém poplachu do pobočky ministerstva vnitra, které bylo určitě na jednom z prvních míst v plánech amerického bombardování. Nedalo se ale nic dělat, začátek války nás zastihl v nepříliš příjemné situaci. Den předtím nám vypršela platnost víz a naši žádost o prodloužení, podanou před týdnem, irácké úřady stále ještě zpracovávaly.

Muhammadův podpis byl tím posledním, co nás dělilo od vytoužené nálepky v pase. Čekali jsme na něj skoro hodinu na chodbě imigračního oddělení ministerstva vnitra. Pak konečně přišel, pod oblýskaným sakem se už rýsovalo břicho středního věku. Beze slova vrazil do kanceláře, ani se na nás nepodíval. Kalašnikov v jeho ruce představoval argument, který jakékoli protesty proti nezdvořilému chování dopředu vylučoval.

Úředník zapadl do dveří a my jsme si zase sedli. Trvalo to asi pět minut. Pak vyšel, oblečený v nám už známé nepohodlné uniformě, na hlavě plechovou přilbu, která vypadala vedle těch supermoderních kevlarových, které jsme si do Iráku přivezli my, jako pozdrav ze středověku. Proměna byla dokonána. Z ministerského úředníčka se stal hrdinný obránce vlasti a bojovník za moudrého prezidenta Saddáma Husajna. Metamorfóza ale přece jen nebyla nezvratná. Abú si vzpomněl na svá vojenská léta, postavil se mu odvážně do cesty a vysvětlil náš problém. Muhammad se zatvářil velmi vážně: „Teď nemám čas, musím na pozice. Přijďte zítra, od devíti mám úřední hodiny.“

Petr zabrumlal něco v tom smyslu, že je zvědav, jak pan Muhammad bude zítra razítkovat uprostřed padajících bomb s kalašnikovem v ruce, jenže diskutovat zjevně nemělo smysl.

Jak se ukázalo druhý den, měli pravdu oba, Muhammad i Petr. Nálepku znamenající prodloužení našeho pobytu v bombardovaném Iráku o dalších deset dnů jsme nazítří opravdu dostali – u okýnka „USA, Costarica, Poland“. Kancelář s nápisem „Czechia, Hungary, Uzbekistan“ zůstala až do konce války zavřená. Po osudu iráckého obránce jsem se marně ptal, nikdo však nechtěl nic říct. Nakonec nezbylo než zařadit ho do mé osobní kolonky „největší tajemství druhé

války v Zálivu“, hned vedle osudu Saddáma Husajna, chemických zbraní a dalších životních peripetií několika lidí, které jsme v Iráku potkali.

František Šulc, Kuvajt, Camp Moreell: Toto není cvičení! – Červený poplach - Do krytu a zase zpátky – útrpný život v protichemickém oděvu

Vstával jsem před šestou. Bylo po ultimátu. Byla válka, nebo ne?

Nedaleko jídelního stanu jsem potkal velitele našeho 133. praporu Seabees, skoro dvoumetrového commandera Douga Mortona.

„Dobré ráno,“ řekl jsem mu.

„Myslím, že už to začalo,“ odpověděl místo pozdravu.

Vypadal trochu překvapeně. Nikdy jsem se ho už potom na to nezeptal, abych si potvrdil svoje podezření, že o rozkazu zahájit útok nic nevěděl. Asi stejně jako řada dalších velitelů. Proč vypadal tak překvapeně, jsem pochopil, až když jsem se podíval na televizi – letecké útoky začaly neplánovaně.

Američané prý měli zpravodajskou informaci, že v jednom úkrytu se schází Saddám Husajn se svými nejbližšími příbuzným mi a spolupracovníky. Prezident George W. Bush to po válce v prvním rozsáhlém rozhovoru pro NBC popsals následovně: „Zavolal mi ministr obrany Donald Rumsfeld a řekl, že se plány změnilly. Tedy, že by mě chtěl požádat, abych povolil změnu plánu.“

Není divu, že se o tom vojáci v Kuvajtu dozvídali postupně, mnohdy až z televizních zpráv. Doug Morton mi ještě před válkou slíbil, že mi dá o zahájení útoků vědět o několik hodin dříve. Samozřejmě podmínka byla jedna – že se to vůbec nikde neobjeví.

Vědět mi nedal, což je pro mě důkaz, že mu skutečně nikdo nic neřekl.

Nicméně v tu chvíli to bylo naprosto jedno. Válka začala. Nebo už mohlo být po ní, pokud by se prokázalo, že Američané měli štěstí a skutečně „drakovi usekli hlavu“. To se ovšem nestalo a Saddám Husajn s největší pravděpodobností vyvázl.

Vešel jsem do jídelního stanu. Námořníci tam seděli přibití k obrazovkám, takže se místo hledalo velice špatně. Ti, co dojedli, seděli stále na svých židlích a ne a ne se zdvihnout. Už několik dní jsem nemohl ani cítit k snídani každodenní vajíčka se slaninou, takže jsem si dal s podobným odporem lívance, javorový sirup a nějaké ovoce.

V televizi opakovali totéž pořád dokola. Několik výbuchů a pak klid. V hlase moderátorů bylo cítit velké očekávání. Bude to pokračovat? Nezdálo se, že by ve Washingtonu chtěli pokračovat, alespoň ne okamžitě. Najedl jsem se a odešel z jídelny. Nemělo smysl sledovat těch několik výbuchů pořád dokolečka a poslouchat opakující se moderátory. To je nevýhoda čtyřadvacetihodinové zpravodajské televize v situaci, kdy se na frontě, o které chci za každou cenu informovat a program musí běžet bez přestávky „live“ neboli „živě“, téměř nic neděje. A je fakt, že Fox News minimálně ze začátku nedávala nic jiného než Irák, Irák a Irák, dvacet čtyři hodin denně.

O něco později jsem si šel zakouřit. V kuřácké zóně nás stálo jen několik. Bavil jsem se s chiefem Jo Shingletonem, který byl něco jako „seržant přes morálku“. Mimo jiné měl na starosti i rekreační stan, kde si měli námořníci odpočinout. Stejně jako já kouřil dýmku. V táboře jsme byli celkem tři kuřáci dýmek a když šel jeden z nás kouřit, vždy se ptal na ty ostatní.

Stáli jsme tam u dřevěného stolu s lavicemi, který se na kuřáckém místě objevil několik dní předtím a vypadal jako pozvánka na kempování, a bavili se samozřejmě o válce. Najednou se ozval poplach! „Hlas shůry“ (což byly reproduktory dobře slyšitelné po celém táboře a zvláště v noci) oznámil, že máme jít do bunkrů.

Strčil jsem dýmku do kapsy a vyrazil. Na stejné místo se hnaly desítky lidí.

„Alarm red, Mopp four, bunkers now“ – najednou začal opakovat automatický hlas v reproduktoru. „Pozor, něco je špatně,“ blesklo mi hlavou. Šlo o poplach červeného stupně, což znamená, že útok na základnu začne během několika minut nebo již probíhá a hlavně Mopp 4 představuje nejvyšší stupeň chemického, biologického a radiologického poplachu. Znamená to navléknout se do protichemického obleku a masky. V tu chvíli jsem ještě netušil, že v protichemickém obleku strávím další téměř tři týdny.

Tak, jak nás to učili jsem se zastavil, vytáhl masku z tašky, připevněné na levém stehně, a během okamžiku si ji dal na obličej, stiskl jeden z průduchů a vydechl vzduch, nasadil si popruhy a utáhl. Kapitán od námořní pěchoty, který nás to novináře učil, by měl určitě radost. Oči jsem několikrát během této operace pootevřel (z toho by kapitán radost neměl). Nesmí se to, ale snad nikdy se mi nepovedlo je nechat zavřené.

Teprve pak jsem se znovu nadechl. S maskou jsem měl možnost se v posledních dnech poměrně důvěrně sžít. Trénovali jsme popluchy a jednou jsme v ní cvičně před polednem strávili hodinu a půl. Nebylo to příliš příjemné. Ke konci jsem měl pocit, že maska je plná potu a já se nemohu nadechnout.

Proti předpisům jsem však u sebe neměl protichemický oblek ani helmu, a tak jsem udělal menší odbočku do svého stanu. Nemělo by to tak být, ale všichni jsme asi stejní. I když nám stokrát někdo říká: připravte se na to, že začne hořet, přesto začneme bláznit ve chvíli, kdy se skutečně něco stane. Důvodem je to, že jsme si předtím užívali příjemného života, i když jsme věděli, že to musí přijít.

Dorazil jsem do bunkru a rychle si sundal vestu, z opasku taštičku a další věci, přes které jsem si nechtěl navlékat oblek. Oblékl jsem si kalhoty a kabát. Na nohy jsem si dal gumové boty, natáhl přes ně nohavice a utáhl suché zipy. Na hlavu přes masku jsem si dal kapuci a utáhl provázek tak, aby se dovnitř nedostala ani jediná irácká molekula. Přitom jsem věděl, že by se jich tam dostala spousta, protože vždycky něco netěsní. Nakonec jsem si na ruce navlékl nejprve bílé bavlněné

rukavičky jako do tanečních a na ně gumové rukavice. Strčil jsem je do rukávů a stáhl suchými zipy.

Pak jsme seděli v bunkru a čekali. K mému překvapení jsem nebyl zdaleka poslední, kdo usedl vedle batohu, ve kterém nyní byly mé civilní věci, a těžce oddychoval. Několik námořníků to pěkně schytávalo od velitelů, kteří pobíhali bunkrem. Ten vypadá jako obyčejný zákop, po stranách zpevněný válci nebo pytli naplněnými pískem.

Po pár minutách se vše začalo uklidňovat. Skoro všichni jsme už seděli po stranách a čekali. Začalo počítání. Jde o komický pokus dobrat se absolutního čísla ve světě, ve kterém je každá jednotka proměnnou.

Vypadá to tak, že ten, kdo se chce dopočítat nějakého počtu, obvykle na začátku bunkru řekne jedna a poté na střídačku mají námořníci říkat vždy číslo o jedno vyšší než ten před nimi. Mělo by to fungovat, ale samozřejmě nikdy nefunguje. Vždy se někdo zapomene, někdo někoho přeskočí a podobně. Nadřízené to přivádí k naprostému šílenství, zvláště v noci, když nejsou schopni zjistit, kdo to zase „podělááááá!“! Nicméně nějakého

čísla jsme se vždy dobrali. Byť se považovalo za správné, myslím, že bylo spíše plus/mínus, hodně plus/mínus.

Legrační bylo, že zatímco my seděli v bunkrech v maskách a protichemických oblecích, naši kuchaři z Bangladéše, Pákistánu a dalších zemí se schovávali mezi válci naplněnými pískem jen tak. Na sobě měli bílé košile a bílé čepičky. Seděli vedle nás a tvářili se nešťastně. Co by se stalo, kdyby Saddám Husajn skutečně použil zbraně hromadného ničení? S tím by si poradili asi jenom těžko.

Pak byl poplach změněn z červeného na žlutý, což znamená zvýšenou pohotovost a „Mopp level“ snížen na 1. To znamenalo, že musíme zůstat oblečení v protichemických oblecích. Díkybohu jsme mohli alespoň sundat masky. Pomalu jsme se šourali k přepočítání. Námořníci se seřadili do útvarů.

„Tohle je válka,“ říkal jim velitel praporu Doug Morton. Vynadal

jim za to, že reagovali na poplach špatně a že se trousili do bunkru, jako by se nic nedělo. Že bych nebyl sám, kdo si nechal protichemický oblek ve stanu?

Velitel si mohl být jistý, že příště už to bude lepší. Všichni už jsme měli „Mopp obleky“, jak se jim říkalo, na sobě. Po přepočítání jsme se rozešli každý za svou prací. Já jsem v tu chvíli žádnou neměl, jen jsem přemýšlel o tom, co dneska napíšu. A tak jsem se vydal zpět mezi kuřáky, abych dokouřil skoro nenačatou dýmku.

Totéž se opakovalo během odpoledne ještě několikrát. Jednou kousek ode mě ztěžka v bunkru dosedl Nathaniel Bowens. Sotva popadal dech a jeden z námořníků sedících naproti němu mu pomáhal s maskou, se zavázáním kapuce a s čutorou, když se z ní chtěl napít. Chce to totiž cvik, když se člověk musí poslepu trefit do malého otvoru ve víčku polní láhve určeného pro pití s maskou.

Bowens je zvláštní případ. Bylo mu devětapadesát let a pokud nebyl nejstarším ze Seabees v Zálivu, tak byl určitě nejstarší u naší jednotky. U záložníků je od roku 1983, a to předtím nikdy nebyl na vojně. Pracuje jako ošetřovatel v nemocnici a po návratu z Perského zálivu se chystá do důchodu.

„Musel jsem to udělat kvůli sobě,“ řekl mi, když jsem dělal reportáž o záložnících sloužících u Seabees. To, co dělají, je obdivuhodné a pro mnoho lidí těžko pochopitelné. „Děti si myslí, že jsem se zbláznil. Žena je z toho nešťastná,“ popsal to Bowens. Manželce musel slíbit, že už nikam nepojede. Podobně hovořili i další záložníci, se kterými jsem mluvil.

Může to možná znít mnoha uším směšně, ale v naprosté většině z nich se mísí nadšenectví s vlastenectvím a touhou po dobrodružství. Setkal jsem se třeba s Jamesem Allenem z Penn-sylvánie, který si s sebou do Kuvajtu přivezl i své vlastní nářadí, protože „s tím erárním se špatně dělá“.

Záložníci jeden víkend v měsíci cvičí. Někteří přitom dojíždějí na tato setkání i přes dva státy. A dostávají za to od vlády příplatek, který však stejně z valné části padne na cestování na každoměsíční srazy. A

pak přijde povolávací rozkaz a oni vyrazí. Někdy se to dozvědí pouhých pár dnů před odjezdem. A nikdo z nich si nestěžuje.

Jediné, co občas kritizují je to, že přicházejí o peníze a doma musejí živit rodiny, mají hypotéky a podobně. Armáda jim totiž většinou platí jenom malou část toho, co si vydělají v civilu. Jediný záložník, který mi řekl, že má stejně, nebo si možná dokonce přilepšil, protože, „když není doma tak neutrácí za zbytečnosti“, pracoval v Kalifornii jako prodavač v Home Depot, což je síť obchodů pro kutily a zahrádkáře.

Během odpoledne poplachů neubývalo. Jeden byl i během večere. Na stole jsem nechal nedojedené jídlo, nasadil si masku a utíkal do bunkru. Bylo nás takových víc. Doufali jsme, že jídlo po poplachu na stole ještě najdeme a k překvapení jsme ho opravdu našli, pouze naprosto studené.

„Kolikrát skončíme v bunkrech během noci?“ Byla jedna z tipovacích otázek. Očekával jsem, že tak dvakrát. A bylo to hodně naivní.

Byla to dlouhá noc. Do bunkrů jsme museli přibližně každou třičtvrtěhodinu. Potom jsme se šli přepočítat a znovu natáhnout. Jen člověk zamhouřil oči, už tu byl zase monotónní hlas shůry: „Alarm red, Mopp four, bunkers now.“

„Tak co, už máš příběh?“ zeptal se mě jeden z námořníků v bunkru asi v půl druhé ráno. „Co napíšeš o tomhle?“

„Pěkné cvičení,“ řekl jsem tak, aby mi bylo přes masku rozumět.

„Tohle není cvičení. To je naostro,“ řekl a já si poprvé uvědomil, že má pravdu. Válka už vlastně začala.

Když jsem si šel asi v deset hodin lehnout, říkal jsem si, že si alespoň sundám gumové převleky i boty, když už musím mít na sobě protichemický oblek. Totéž jsem zopakoval i po druhém poplachu. Strážní ve stanu se mi smáli. „Chci spát alespoň trochu jako člověk,“ říkal jsem jim.

Po třetím nočním výletu do bunkru jsem jim dal za pravdu a boty si už nesundával. Bylo to tak jednodušší. K ránu jsem vše už dělal jako

robot, stejně jako ostatní. Ozval se poplach, automaticky jsem si nasadil masku, vzal si helmu a batoh, který ležel vedle postele a vyrazil. Po cestě jsem si nasadil kapuci, utáhl ji a navlékl si rukavice. V bunkru jsem se potom skácel vedle ostatních.

Jednou trval poplach asi půl hodiny. Podařilo se mi to, co bych normálně považoval za nemožné. Natáhl jsem se napříč přes uličku a usnul jsem, masku jsem měl přítom na obličeji. Odhadem jsem spal tak deset až patnáct minut, dokud poplach neskončil. Později jsem zjistil, že jsem nebyl sám. Spala tak alespoň třetina bunkru.

Barbora Šámalová, Kuvajt City: Novináři v plynových maskách – Chaotická show pro místní chudinu – děje se vůbec něco? – Vysílání během poplachu

Ve čtyři ráno zazvoní telefon. Volají z Prahy.

„Právě to začalo. Američané bombardují Bagdád,“ říká mi editor noční služby. „Připrav se, za dvacet minut jdeš do vysílání.“

CNN vysílá, jak na Bagdád dopadají první rakety. Dozvídáme se, že začíná „dekapitace“ – první fáze operace „Irácká svoboda“. Cílené bombardování, které má zbavit Irák nejvyšších představitelů režimu a vyvolat chaos v iráckém vedení.

Myslím na Michala v Bagdádu, kde asi je a co dělá.

Svítá. V Kuvajtu vládne naprostý klid. Město se probudilo do normálního rána jako obvykle. Jasné nebe prozrazuje, že bude parný den. Nic nenasvědčuje tomu, že vypukla válka. V Praze začínají vysílat několikahodinový zpravodajský blok a mě čekají pravidelné telefonické vstupy do vysílání.

Bombardování Bagdádu bylo krátké a rychlé. Američané svrhli pár bomb a teď to vypadá, že by na pár hodin mohl být klid. Blíží se devátá

hodina. Ulicí se rozeznějí sirény leteckého poplachu. Houpavý tón výhrůžně oznamuje, že se ke Kuvajtu blíží irácká raketa.

Dívám se z okna, jestli je na ulici zmatek. Neděje se vůbec nic. Místo, aby se město vyklidilo a lidé spěchali do nejbližšího krytu, nikdo se nevzrušuje. Siréna sice dramaticky kvílí, ale provoz je hustý jako obvykle, lidé dál míří za svými povinnostmi. Obraz a zvuk jaksi nejdou dohromady.

Že by šlo pouze o cvičení? Kdepak. Z nejistoty mě vyvádí kuvajtská televize, která opakovaně vysílá výzvu, aby lidé nevycházeli na ulici a ukryli se v nejbezpečnější místnosti v domě.

Volám Markovi, ať vezme kameru, a vyrážíme ven. Váháme, jestli si nasadit plynovou masku, jak nás k tomu nabádali čeští chemici. Mezi nechráněnými civilisty bychom si ale připadali jako mimozemšťané. Bereme masky s sebou, ale zatím je necháváme v brašně.

Indický personál našeho hotelu už stojí na chodníku a sleduje frmol. Pozorujeme ředitele, který s rukama za zády důležitě diskutuje s recepčním o válce v Iráku. Vypadá to komicky.

„Neměli byste se jít schovat?“ ptám se.

Místo odpovědi se jen usmívají a krčí rameny. Vypadá to, že čekají, až přiletí raketa a rozprskne se jim před očima.

„Když nic jiného, budeme mít dobrý výhled,“ zasměje se recepční Alí.

Za deset minut hlásí další (tentokrát přerušovaný) tón sirény konec nebezpečí. A za půl hodiny je tu nový poplach a po něm ještě jeden... Opakuje se každou chvíli. Na obyvatele města to má naprosto opačný účinek. Místo, aby se ukrývali, vyrazili do ulic a sledují, co se bude dít. Na hlavní třídě vládne ruch. Na ulici postávají hloučky mužů a baví se. Plynovou masku nemá nikdo a žádný z nich také nevypadá, že by ho potenciální nebezpečí jakkoli znepokojovalo. Většinou tu zevlují Indové, Bangladéšané a Filipínci, kteří přijeli do Kuvajtu jako levná pracovní síla.

„Kde mám vzít na plynovou masku?“ ptá se mě mladý Ind, který

pracuje v nedaleké čistírně. „I kdybychom se chtěli chránit, co můžeme dělat? Naše vláda se o nás nepostarala, žádné masky ani obleky nám nedala,“ mávne rezignovaně rukou.

Soused z vedlejšího holičství mu přikyvuje. „Plynovou masku jsme nedostali. Museli bychom si ji koupit a na to nemáme. Mám ženu a čtyři děti. Víte, kolik by mě to stálo? Vždyť nemáme ani na to, abychom si nakoupili zásoby jídla na celý měsíc,“ vzdychá.

Prostředky osobní ochrany rozdaly zaměstnancům a jejich rodinám jen velké státní podniky, jako je kuvajtské ministerstvo ropného průmyslu. Ostatní dostali pokyn, ať si je koupí sami. Plynovou masku lze v Kuvajtu koupit za 50 dinárů (asi pět tisíc korun). Pro mnohé přistěhovalce, na které zbyly jen ty nejpodřadnější práce, jde o měsíční mzdu a zbytečný luxus. Kdo měl strach, z Kuvajtu stejně dávno odjel. A ten, kdo nesehnal peníze na cestu domů, prostě nemá na vybranou.

„Samozřejmě máme trochu strach. Kdyby se něco stalo, půjdeme za civilní gardou. Ta nám snad něco půjčí,“ říká dělník z Bangladéše.

Jedeme se podívat do nákupního centra na pobřeží, abychom zjistili, zda zuří nákupní horečka. Samoobsluha je skoro prázdná. U pokladen se vrší baterie, lepenky, svítilny a další věci pro případ nouze. Velký zájem o ně ale není. Jen jeden muž se probírá hromadou lihových vaříčů.

„Mám velký dům a tohle by se rodině mohlo hodit, kdybychom museli strávit pár dnů ve sklepě,“ říká.

Na parkovišti tlačí zámožní Kuvajťané v tradičních bílých dyšdaších košíky plné zboží k luxusním nablýskaným džípům.

„Je to jen jídlo na dnešek. Nic mimořádného. Proč si dělat zásoby, když je všeho dostatek?“ říká dáma ve středním věku a rázně naznačuje manželovi, aby naložil nákup do auta.

„Proč dělat paniku? Kuvajtu nikdy nebylo hůř než za irácké okupace. Co horšího se nám může stát?“ krčí rameny její muž. „A navíc tu máme americké Patriots. Ty už si dokážou poradit s nějakou tou iráckou raketou.“

Snažím se dovolat do redakce, ale spojení nefunguje. Mobilní síť je

přetížená, celý Kuvajt se zřejmě rozhodl telefonovat. Míříme k hotelu Sheraton, který leží o pár kilometrů dál. Tady sídlí většina zahraničních novinářů, včetně EBU – Evropské vysílací unie – odkud vysíláme do České republiky naše reportáže. Tiskové centrum tady zřídilo i kuvajtské ministerstvo informací, které vydává akreditace a víza pro novináře.

Budovu hotelu lze dobře poznat už zdálky. Střeše vévodí obří talíře satelitů, které vysílají do světa zprávy z Perského zálivu. Právě odsud desítky novinářů z celého světa každý den živě vstupují do vysílání.

Marek čeká s kamerou u auta. Musím jen na chvíli zaběhnout do EBU a objednat střížnu na večer. Za minutu budu zpátky.

Jenže zrovna když vstoupím do hotelové haly, rozezní se další poplach. Vypadá to, že na rozdíl od Kuvajťanů a přistěhovalců berou novináři situaci naprosto vážně. Nasazují si plynové masky a někteří dokonce i neprůstřelné vesty.

Zaměstnanci hotelu shánějí personál i hosty do provizorního krytu v suterénu. Marně. Většina novinářů se snaží dovolat do redakce, aby ohlásila nejnovější vývoj. Kameramani vyrážejí na ulici a loví akční záběry svých kolegů. Začíná exhibice. Někteří reportéři využívají situaci a v maskách pózují před kamerou nebo točí živé vstupy. Motají se na silnici mezi auty, blokují provoz. Sirény kvílí, auta troubí.

Vládne pořádný chaos.

„Kde máte masku?“ oboří se na mě jeden z příslušníků ku-vajtské civilní gardy, která hotel hlídá.

„V autě,“ odpovím.

„Kde máte auto? Okamžitě si pro ni běžte!“ křičí policista a strká mi do rukou vlastní masku. Vypadá dost používaně. Policista naštěstí netrvá na tom, abych si ji nasadila. Popadne mě za rameno a běží se mnou k autu, které čeká před hotelem. Uklidní se, až když z gumové brašny vytáhnu vlastní masku a nasadím si ji. Marek točí, masku ovšem také nemá. V tu chvíli se ozývá další signál sirény, který tentokrát znamená, že nebezpečí pominulo.

Popluchy se opakují celé odpoledne. Už jsme si zvykli a s každou

sirénou poslušně nasazujeme masku. Dýchat pod zatuchlou gumou není právě nejpříjemnější, ale protože to nikdy netrvá moc dlouho, dá se to vydržet.

Siréna se rozeznívá i večer, právě když vstupujeme do řídicí místnosti EBU. Je plná produkčních, kameramanů, střihačů a techniků. Všichni mají na obličeji plynové masky. Skrz skleněné průzory jsou vidět jen velké, vytřeštěné oči. Je to pohled k nezapomenutí, stěží potlačuji smích. Připadáme si zvláště. Jsme jediní, kdo nemá chobot, a tak rychle nasazujeme masky, abychom splynuli s okolím. Dokud poplach neskončí, nesmí se pracovat.

Minuty běží a ještě jsme nezačali stříhat. Čas, kdy máme posílat reportáž do Prahy, se blíží. Když siréna ohlásí konec nebezpečí, nadechneme se čerstvého vzduchu a jdeme na to. Francouz George na nás kývne, ať ho následujeme do střižny. Musíme spěchat, abychom to stihli. Kdo ví, kdy to přijde znovu. Cestou k výtahu ještě stačíme s Georgem porovnat masky a žertem se dohadujeme, která je lepší, zda francouzská nebo česká. Vypadá to, že v nich strávíme ještě hodně času.

21. BŘEZEN, PÁTEK: DEN DRUHÝ

Útok plnou silou

Válka je v plném proudu. Americká 3. pěší divize naráží při cestě na sever pouze na slabý odpor, a to vzbuzuje nadějná očekávání. Do jejích rukou se dostává letiště Talií u Násiríje. Dvě letiště spojenci obsadili i v západním Iráku. Do akce nastupují první jednotky legendárních „Křičících orlů“ – 101. výsadkové divize – a rovněž 5 000 námořních pěšáků uskupení Task Force Tarawa. Úspěšně se jeví také postup 1. expedičního sboru námořní pěchoty: 51. irácká mechanizovaná divize přestává klást organizovaný odpor a stovky mužů se začínají vzdávat do zajetí. Námořní pěšáci úspěšně zajišťují ropná pole u Rumajly a Zubajru. Zdá se, že se nenaplní pochmurná obava z toho, že vylitou ropu Iráčané zapálí, aby zpomalili postup koalice. Hoří pouze sedm vrtů z několika stovek. Situaci u přístavu Umm Kasr stále provázejí rozporné zprávy a začíná být zřejmé, že se Britové musejí potýkat s houževnatým místním odporem. V bojích na moři tady potopili dva irácké hlídkové čluny. Spojenecké ztráty přibývají: v noci ze čtvrtka na pátek v Kuvajtu havaroval transportní vrtulník Sea Knight, zemřelo dvanáct Američanů a Britů. Koalice nicméně večer místního času zahajuje slibovanou ohromující leteckou ofenzivu. Na Bagdád a další cíle letí stovky raket odpálených z lodí, do akce zasahuje na 700 letadel, vyzbrojených tzv. „chytrou municí“. Zasažen je i jeden z paláců Saddáma Husajna.

Michal Kubal, Bagdád: Po vzoru soudruha Tita – kde jsou američané? – Bombardovací ofenzíva začíná – Souboj s ochrankou na střeše hotelu

„Soudruhu Tito, hlásím, že jsme zničili dva nacistické tanky a zastavili

postup německých jednotek do vesnice. Ta děla jsme ukradli včera ve vedlejší údolí!“ Mladý kníratý cikán se usmívá na důstojného muže v bělostné uniformě. Působilo to jako pozdrav z jiného světa. Ještě černobílý film, v srbštině s arabskými titulky, oslavující hrdinný boj jugoslávských komunistů všech národností a vyznání proti nacistickým hordám, působí v irácké státní televizi uprostřed bombardování hodně nepatřičně. Nicméně režimu tolik potřebné ideové poselství obsahuje v dostatečné míře: spojenými silami lze porazit agresora, i kdyby měl na své straně veškerou nejmodernější vojenskou techniku světa. Ideální materiál pro iráckou propagandu, která se snaží přesvědčit obyvatele k odporu proti postupujícím americkým jednotkám.

Bylo osm hodin večer, asi před hodinou se setmělo a televize zůstala jedním z mála vytržení, které člověku v Bagdádu zbývaly. Město se připravovalo na třetí noc bombardování. Tahle válka byla hodně podivná. Zatím připomínala počítačovou hru, která jakoby se člověka vůbec nedotýkala. Občas zazněly sirény, občas se odněkud ozvaly detonace, obyčejní obyvatelé Bagdádu ji zatím výrazněji nepocítili. Viditelně jim otrnulo, válku si představovali jinak, mnohem horší.

Učitel Rahib byl jedním z těch, kteří se na bombardování připravovali dlouhé měsíce předem. Stejně jako většina ostatních obyvatel Bagdádu si dobře pamatoval na bombardování před dvanácti lety. Americká letadla tehdy útočila desítky dnů a nocí na Bagdád a zbytek Iráku. Hned v prvních dnech spojenci zasáhli skoro všechny mosty ve městě a hlavně elektrárny. „Byli jsme zvyklí na veškerý přepych. Měli jsme lednice, televize, prostě jako v evropských zemích. A najednou, přes noc, jsme byli zpátky ve středověku. Bez světla, bez vody, protože vodovodní systém obsluhovaly elektromotory. To byl šok.“

Tentokrát se Rahib pečlivě připravil. Na zahradě si nechal vyvrtat studnu, využil povolení vlády a přiděly potravin, které dostával od státu, si vybral na půl roku dopředu. Ke spokojenosti mu chybělo jediné – elektrický agregát. Ten nejlevnější stál skoro 200 dolarů, a to byla pro

Rahiba nepředstavitelná suma. Učitel zatím nevyužil nic z připravených válečných zlepšováků. V Bagdádu dosud všechno fungovalo jako v době míru: „Člověk ale nikdy neví. Může to přijít hned a pak už nic z toho nepořídím. Je lepší pořádně se připravit.“

Taky naše zásoby a přípravy teď ve světle dosavadního průběhu války vypadaly trochu směšně. Na záchodě stál obrovský 80litrový sud naplněný vodou, za dveřmi snad pětadvacet balení vody po šesti lahvích, dohromady dva a čtvrt hektolitrů pitné vody. Připravovali jsme se na nejhorší, válka však zatím byla jenom vzdálenou kulisou. Očekával se zdrcující příval bomb a raket a tajné zdroje citované v prestižních západních médiích tvrdily, že do dvou dnů mají američtí a britští výsadkáři obsadit bagdádské letiště.

Nic takového. Bomby dopadaly hodně sporadicky a po speciální operaci v Bagdádu nebylo ani památky. Americké jednotky vyrazily z Kuvajtu a pracně si klestily cestu jižním Irákem.

Iráčané se cítili na koni. I náš průvodce si mnul ruce: „Pánové, to nebude trvat ani pár dnů a Američané se zase stáhnou. Uvidíte, Blair odstoupí, Británie odvolá své vojáky, a Bush bude muset žádat OSN, aby situaci vyřešila.“ Nemělo smysl mu oponovat. Žádný z Arabů nevěřil informacím, které přicházely ze západních zdrojů.

Z Prahy jsme měli informace, že Američané údajně vyjednávají s některými iráckými veliteli, aby Saddáma Husajna odstranili sami. To mělo trvat pár dnů, do té doby měla pokračovat zahřívací fáze bombardování.

Bylo po osmé a soudruh Tito kráčel hrdě osvobozenou horskou vesnicí, kde ho zdravili nadšení obyvatelé, shromáždění okolo doutnajícího vraku německého tanku Tiger...

Do toho se rozječely sirény! Ne z televizní obrazovky, přímo zvenku z ulice. Bagdádská realita se opět připomněla. Vlny bombardování jsme nepočítali, mohla to být snad sedmá od začátku náletů. Tentokrát se opět ozvala protivzdušná obrana a na nebi se po dlouhé odmlce zase objevily padáčky vystřelovaných granátů. Protiletadlové dvojče se rozštěkalo i naproti přes řeku v areálu

prezidentského paláce.

Série explozí zazněla nejdřív z velké dálky – z jihu a jihovýchodu města. Výbuchů však náhle bylo víc než obvykle. Pak se ozvala mohutná detonace sotva pár kilometrů od nás.

To už stál Petr na balkoně s kamerou a točil. „Bacha!“ zařval najednou do pokoje. Než jsem se stačil zeptat, co se děje, mohutná tlaková vlna zatřásla celým hotelem. Bomba dopadla přímo na protější břeh řeky, tam kde se předtím ozýval protile-tadlový kulomet. Následovaly nové a nové exploze, opět sotva pár stovek metrů od nás. Ve městě hořelo několik budov a z prezidentského paláce stoupal hustý černý dým. Dopadaly další a další rakety.

Ze střechy našeho dvacetipatrového hotelu to byl pohled jako na začátek apokalypsy.

Nahoře na střeše hotelu stála skupinka novinářů, někteří z nich měli kamery, jiní fotili. „To je ministerstvo plánování, tamhle hoří paláce Republikánských gard,“ komentoval výhled italský kameraman s malou digitální kamerou na stativu.

To bylo to poslední, co řekl. V tu chvíli na střechu dorazilo pět mužů z hotelové ochranky. Bylo znát, že jim bombardování náladu nezlepšilo: „Co tady děláte?! Okamžitě vypadněte!“ Pádnost svých slov podpořili také činy – italská kamera i se stativem se poroučela dolů ze střechy. Další kameraman taktak zachránil velkou profesionální betu, která stojí přes milion korun. Zmohl se pouze na „No, please“. Stativ tím před pádem ze sedmdesátimetrové výšky nezachránil.

„Tohle je moje země a vaše bomby ji ničí! Tak jaký ‚no, please‘?!“ řval za námi šéf ochranky, asi čtyřicetiletý chlapík, který se na nás ještě před pár dny při podobné situaci dobromyslně usmíval a vysvětloval nám skoro s omluvným výrazem, že na střeše být nesmíme.

Sbíhali jsme dolů po schodech a ostatní novináři počítali škody. Dole skončila jedna kamera, tři foťáky a dva stativy, technika za statisíce korun. Když jsme dorazili na pokoj, zbývalo už jenom pár minut do Událostí. Vytočil jsem tedy číslo do studia, aby mě spojili do vysílání. Agentury hlásily informace z Pentagonu – stovky bomb

dopadají na Bagdád a celý Irák.

Začal „šok a strach“. Začala hlavní fáze operací proti Iráku.

František Šulc, Severní Kuvajt, Camp Moreell: Seabees prorážejí zátarasy – Chystáme se na cestu – Pospěš si a počkej – irácké rakety nad táborem – Let's roll, Seabeesi

Všichni jsme se trousili na snídani jako mátohy po té zpola probdělé a prospané noci v maskách v bunkru. Po válce jsem se dozvěděl, že Seabees v Campu Moreell zažili během prvních osmačtyřiceti hodin šestatřicet poplachů. To znamenalo šestatřicetkrát běžet do bunkru, v plné protichemické parádě, ve dne v noci.

Začínal další krásný den a probíhal pozemní útok na Irák. Všechno se náhle dělo nějak příliš rychle. Ve zprávách říkali, že spojenecké jednotky nenarazily téměř na žádný odpor a bez problémů se prohánějí jihoiráckou pouští.

To, že spojenečtí vojáci mohli bez problémů vjet do Iráku, zařídili právě Seabees. Po celé délce irácko-kuvajtské hranice se táhl plot z ostnatého drátu pod elektrickým proudem, minová pole a vysoký val, za kterým se skrýval ohromný příkop sloužící jako past pro tanky. A úkolem několika dobrovolníků ze Seabees bylo tohle vše prorazit a zasypat příkop tak, aby se jim v patách mohly do Iráku nahrnout další jednotky.

Použili k tomu obyčejné, prakticky neupravené buldozery Caterpillar. Jeden ze Seabees mi později říkal, že když dorazili na hranici s tahači, na kterých měli buldozery, koukali se na ně ostatní vojáci jako na blázny. Stroje, které měly prorazit val, totiž neměly žádné pancéřování, takže řidiči představovali snadné terče.

Za všechny řidiče bych chtěl jmenovat alespoň dva, se kterými

jsem hovořil – Mathewa Armendarize a Santiaga Munoze. Oba a vlastně všichni řidiči si zaslouží poplácat po zádech za ten bezchybný kousek, který předvedli v prvních vteřinách ofenzívy. „Dost jsme trénovali. Myslím, že to půjde dobře. Pojedeme tam a hned zase zpátky,“ tvrdil Munoz před začátkem války. Měl jsem o tom určité pochybnosti, nakonec se však ukázalo, že se Munoz nijak nevytahoval.

Jeden námořník, který na hranici v době zahájení útoku byl, mi později vyprávěl, že když začalo střílet americké a irácké dělostřelectvo, byl to naprosto šílený rámus. „Seděli jsme schovaní za valem a koukali, co se to děje. Viděli jsme, jak v dálce odpálili několik Patriotů. Letěly přes nás a najednou se jeden zbláznil. Začal se ve vzduchu otáčet a padal přímo na nás. „Do hajzlu“, říkal jsem si. Naštěstí dopadl několik metrů od nás a ne-vybuchl. Odrazil se od země a točil se. Pak zase dopadl a jako žabka pokračoval do Iráku. Nakonec to bylo strašně komické,“ vyprávěl.

133. prapor Seabees, k němuž jsem byl přidělen, neměl jít do Iráku mezi prvními. Tu čest dostal 74. prapor, jehož příslušníci čekali v Kuvajtu od začátku října 2002. 74. prapor, neboli Task Force Mike, se specializoval na stavbu mostů a byl v tom skutečně dobrý. Čekalo se, že irácká armáda vyhodí do vzduchu důležité mosty, aby zpomalila americký postup přes řeky jako je Eufrat, Tigris či takzvaný Saddámův kanál. Nic z toho se ovšem k překvapení všech nestalo. Do vzduchu vylétlo pouze několik mostů, nepříliš významných a většinu z nich odpálili sami Američané.

Můj prapor, neboli Task Force Charlie, měl za úkol opravovat silnice, letiště a další infrastrukturu, pokud by to bylo zapotřebí. Zároveň musel zajišťovat konvoje se zásobami. A to byla právě moje příležitost. Ještě před válkou jsem se domluvil s naším velitelem commanderem Dougem Mortonem, že pokud to bude jenom trochu možné, posadí mě na konvoj, se kterým pojedu až na „konečnou“. A tam přisednu, pokud to půjde, na další konvoj.

Plán byl následující: aby se řidiči udrželi neustále čerství, rozdělí se trasa například z A do D na několik bodů – B a C. Tam se konvoje vždy